

Rutin för egenvård eller hälso- och sjukvårdsåtgärder under korttidsvistelse för barn och unga inom LSS

2025-12-03

Inledning

Rutinen riktar sig till målgrupp barn och unga på korttidsvistelse enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet innebär att en person med funktionsnedsättning tillfälligt vistas i ett korttidshem eller i en stödfamilj. Det kan också innebära vistelse på exempelvis lägerverksamhet eller korttidstillsyn efter skolan. Dessa insatser benämns i dokumentet som korttidsvistelse.

Denna rutin utgår ifrån Läns gemensam riktlinjen för egenvård samt Läns gemensam rutin för hälso- och sjukvårdsåtgärd som är bedömd att kunna utföras som egenvård för barn och unga på korttidsvistelse.

Västra Götalandsregionen ansvarar för hälso- och sjukvårdsåtgärder vid korttidsvistelse utanför hemmet. Utifrån att personal vid boendeformerna är anställda av kommunen som huvudman men Västra Götaland har hälso- och sjukvårdsansvaret behöver gemensamma, överenskomna rutiner ligga till grund för en patientsäker vård och omsorg.

Avgränsning

Rutinen omfattar barn och unga under 18 år som beviljas insatser enligt LSS 9 § 6 korttidsvistelse utanför det egna hemmet samt LSS 9 § 7 korttidstillsyn där hälso- och sjukvårdsåtgärder/egenvård utförs på ett korttidshem.

Syfte

Att tydliggöra uppdrag, ansvarsfördelning samt arbetssätt mellan Skaraborgs sjukhus, Habilitering barn och ungdom samt kommunerna i Skaraborg.

Ansvarsfördelning

Kommun

Kommunerna ansvarar för att säkerställa att lokaler, inventarier samt dokumentation på korttidshemmet är ändamålsenliga enligt korttidsverksamhetens uppdrag. Kommunerna

har ansvar för att de medarbetare som är anställda i verksamheten har den kompetens och utbildning som krävs för uppdraget inom kommunens ansvarsområde vid korttidsvistelse LSS.

- Beslut från LSS-handläggare kommer till enhetschef i kommunen som påbörjar planering av insatsen.
- Vårdsnadshavare lämnar in sitt samtycke för fortsatt samverkan mellan huvudmännen samt information om vilka hälso- och sjukvårdskontakter som ansvarar för barnets hälso- och sjukvårdsåtgärder, till exempel BUP, habilitering barn och ungdom, barn- och ungdomsmedicin, annan specialistklinik eller vårdcentral.
- Enhetschef på korttidshemmet startar en vårdbegäran i SAMSA IT-tjänst till den behandlande verksamhet inom regionen som ansvarar för barnets hälso- och sjukvårdsåtgärder. Det syftar till att ge regionen kännedom om beslutad insats, vilket korttidshem barnet ska vistas på samt ge en indikation att en egenvårdsbedömning behöver utföras.
- Enhetschef på korttidshemmet kallar samordningsfunktionen för barnets hälso- och sjukvård till ett möte mellan vårdgivare via SAMSA IT-tjänst med frågeställningar om vad som behöver hanteras innan verkställande av en insats.
- Barn och vårdsnadshavare erbjuder ett SIP-möte vid behov.
- Hälso- och sjukvårdsåtgärden utförs enligt uppdrag och kommunicerar med ansvarig hälso- och sjukvårdsverksamheter via SAMSA IT-tjänst alternativt telefon, om frågor och förändringar uppstår.
- Enhetschef på korttidshemmet ansvarar för att snarast meddela ansvarig samordningsfunktion, genom ett meddelande i SAMSA IT-tjänst, om förändringar i utförandet av barnets egenvård alternativt hälso- och sjukvårdsåtgärd uppstår eller om korttidsvistelsen avslutas.

Skaraborgs Sjukhus och Habilitering barn och ungdom

Respektive verksamhet, barn och ungdomspsykiatri, barn och ungdomsmedicin samt Habilitering barn och ungdom, med ansvar för barnets hälso- och sjukvård på specialistnivå ska ha en utsedd samordningsfunktion.

Samordningsfunktion för barn och unga som har korttidsvistelse enligt LSS-uppdrag – ansvar

- Bevaka SAMSA dagligen.
- Ansvara för att utföra ny egenvårdsbedömning eller samordna uppgiften till ansvarig hälso- och sjukvårdspersonal.

- Bevaka kallelse till SIP-/verksamhetsmöte, delta själv eller koppla in rätt resurs från verksamheterna.
- Ta emot information om insatsbeslut, meddelande om förändringar under pågående insats och hantera frågor kring egenvård samt hälso- och sjukvårdsåtgärder.
- Inhämta samtycke från vårdnadshavare för att kunna samverka med verksamheter inom kommunen.
- Tillse att egenvårdsbedömningar bifogas i SAMSA.
- Ansvara för information till och utbildning av personal på korttidshemmet inför att insats sker, utifrån behov som tydliggjorts i SIP alternativt vid verksamhetsmöte.
- Vara tillgänglig via telefon och funktionsbrevlåda vardagar dagtid.
- Samverka med samordnare i övriga verksamheter kring gemensamma patienter, utbildning med mera.

Egenvårdsbedömning

Egenvårdsbedömningen utförs enligt gällande rutin i Västra Götaland.

Bedömningen ska utgå från följande aspekter:

- personalens förutsättningar och förmåga att klara av att utföra åtgärden
- vad som händer om åtgärden inte utförs eller utförs felaktigt
- behov av utbildningsinsatser.

För okomplicerad läkemedelsadministrering på korttidshemmet är det vanligt att legitimerad läkare eller sjuksköterska bedömt att egenvård kan utföras av personal under vistelsen.

Bedömningen dokumenteras i ett egenvårdsbeslut som bifogas i SAMSA IT-tjänsten till korttidshemmet.

Egenvårdsplan för diabetes

För barn som har diabetes används en särskild egenvårdsplan. Planen upprättas i samplanering med förskola, skola och korttidvistelse.

[IVP Diabetes-Skola 180630-form3.pdf](#)

Åtgärden är bedömd som hälso- och sjukvårdsåtgärd

Om riskbedömningen av egenvården visar att det finns risk för vårdskada, eller om utförande personal inte på ett patientsäkert sätt kan genomföra åtgärden genom egenvård, kan åtgärden inte bedömas som egenvård utan ska utföras som en hälso- och sjukvårdsåtgärd.

Delegering - gemensamt ansvar

Delegering innebär överlåtelse av en medicinsk arbetsuppgift från någon som är formellt och reellt kompetent till någon som saknar formell kompetens, men har reell kompetens för uppgiften. Den arbetsuppgift som ska delegeras måste vara klart definierad.

Delegeringsbeslut är personliga och ska namnge den person som uppgiften delegeras till, inte en viss yrkesgrupp eller verksamhet. Delegering får endast ske när det är förenligt med god och säker vård. En vårdgivare kan inte kräva att någon ska delegera en medicinsk arbetsuppgift och inte heller att någon är tvungen att ta emot en delegering.

När en hälso- och sjukvårdsåtgärd ska utföras ska personal på korttidshemmet utföra åtgärden med en delegering.

Legitimerad personal vid Skaraborgs Sjukhus samt Habilitering barn och ungdom delegerar, omprövar samt återkallar delegeringen till personal på korttidshemmet.

Genomförande av delegering

Enhetschef för korttidshemmet och regionens legitimerade personal ska vara överens om hur delegering av hälso- och sjukvårdsåtgärder ska genomföras. Enhetschef för korttidshemmet ansvarar för att personalen får möjlighet att genomföra den utbildning och praktiska träning som den legitimerade personalen anser nödvändig innan delegering kan ske.

- Enhetschef för korttidshemmet meddelar legitimerad personal när personalen fått introduktion och genomfört överenskommen utbildning.
- Legitimerad personal genomför delegeringen efter bedömning av den reella kompetensen hos berörd personal samt utfärdar delegeringsbeslut för max ett år för anvisad enhet
- Den legitimerade behåller originalet och den som får delegering samt dennes chef får en kopia

Delegering av arbetsuppgift får inte ske om den som tar emot delegering inte anser sig ha tillräckliga kunskaper för uppgiften.

Personal som mottagit en delegering ansvarar för att:

- utföra arbetsuppgiften på ett sätt som är förenligt med god och säker vård
- aldrig delegera vidare en arbetsuppgift
- meddela den som delegerat om risker eller bristande kunskap samt ansvarar för att ha ett aktuellt delegeringsbeslut

- genomföra avsedda utbildningar samt kunskapstest inför ny delegering samt då en delegering ska omprövas.
- ha kunskap om vilka delegeringar som hen har fått och dess giltighetstid.
- meddela enhetschef på korttidshemmet och berörd legitimerad personal en månad innan delegationen upphör

Ompröva eller återkalla delegering

- Delegeringsbeslutet ska omprövas minst en gång per år.
- Delegeringsbeslutet ska återkallas omedelbart om det inte är förenligt med god och säker vård.
- Det är viktigt att korttidshemmet snarast meddelar den som delegerat om förändringar uppstår som kan påverka patientsäkerheten.
- Enhetschef på korttidshemmet ska ha rutiner för att tillsammans med personal bevaka att delegeringarna är aktuella.
- Lämnar den som fattat ett delegeringsbeslut sin befattning upphör beslutet att gälla.

Utbildningsansvar

Läkemedelshantering

Kommun

All persona på korttidshemmet som hanterar läkemedel ska genomföra kommunens framtagna utbildningar inom läkemedelshantering oavsett om insatsen utförs som egenvård eller har bedömts som hälso- och sjukvårdsåtgärd.

- Genomföra den praktiska och teoretiska utbildningen inom kommunen.
- Genomföra kommunens kunskapstest med godkänt resultat och
- om delegering är aktuell, uppvisa kunskapstestet för den sjuksköterska som ska delegera inom regionen.

Skaraborgs Sjukhus och Habilitering barn och ungdom

Utbildning övriga hälso- och sjukvårdsåtgärder

Exempel på hälso- och sjukvårdsåtgärder (oavsett om det är egenvård eller hälso- och sjukvårdsåtgärd) där utbildning krävs:

- urinkateter
- sond/knapp för näringstillförsel
- andningshjälpmedel

Utbildning bör ske i följande steg:

- webbutbildning,
- vid behov praktisk träning på Kliniskt träningscenter (KTC) och
- praktisk träning tillsammans med barnet eller ungdomen.

Läkemedelshantering

Kommun

Läkemedel ska förvaras enligt gällande regler i 2017:37 12 kap. Alla läkemedel som medföljer barnet till korttidshemmet är personbundna. Läkemedel ska förvaras enligt nedan.

- Oåtkomliga för obehöriga.
- Enligt tillverkarens anvisningar.
- På ett sådant sätt att deras kvalitet inte försämras.
- I ett särskilt läkemedelsförråd/skåp som är anpassat till verksamhetens inriktning och omfattning.

Tillförsel, förbrukning och hantering av narkotiska läkemedel

Tillförsel, förbrukning och kassation av narkotiska läkemedel ska dokumenteras i en särskild förbrukningsjournal som förvaras i låst läkemedelsförråd/skåp. Kommunen kontrollerar kontinuerligt tillförsel, förbrukning och kassation av narkotiska läkemedel.

Enhetschef på korttidshemmet ansvarar för att det finns förutsättningar på enheten för att följa dessa rutiner.

Skaraborgs Sjukhus och Habilitering barn och ungdom

En aktuell och uppdaterad läkemedelslista följer med patienten vid utskrivning eller vid förändring av behandling och ordination.

Regionen ansvarar för extern kvalitetskontroll av läkemedelshantering.

Vårdnadshavare

Vårdnadshavare har ansvar för att tillhandahålla tydliga ordinationsunderlag till korttidshemmet för de läkemedel som är aktuella. En aktuell läkemedelslista på stående läkemedel respektive vid behovs-läkemedelslista ska medfölja.

Vårdnadshavare ansvarar också för att tydligt märka öppningsdatum på förpackningar med flytande läkemedel, salvor, inhalationer och dylikt. På ordinationsunderlaget ska det tydligt framgå när och hur läkemedlet ska ges.

Dokumentation och informationsöverföring

SAMSA IT-tjänsten ska användas för informationsutbyte mellan parterna, enligt "Länsgemensam riktlinje för Öppenvårdsprocessen i Västra Götaland".

Kommun

Egenvårdsbedömningen som mottas från ansvarig hälso- och sjukvårdspersonal ska föras in i personakten eller motsvarande inom socialtjänsten om uppgiften utförs/stöds av socialtjänstens personal.

Korttidshemmet planerar och skapar en genomförandeplan tillsammans med barn och vårdnadshavare.

Skaraborgs Sjukhus och Habilitering barn och ungdom

Egenvårdsbedömningen, ansvarsfördelningen och planeringen ska samtliga vara dokumenterade i patientjournalen. Bedömningen dokumenteras i ett egenvårdsbeslut i aktuellt journalsystem enligt dokumentationsrutinen samt bifogas i SAMSA IT-tjänst till korttidshemmet. För att synliggöra att barnet har ett beslut på korttidsvistelse samt var det verkställs dokumenteras det i patientens hälso- och sjukvårdsjournal.

Signeringslista vid delegerade hälso- och sjukvårdsåtgärd skall upprättas, kontrolleras och förvaras av ansvarig för hälso- och sjukvårdsåtgärden.

Avvikelsehantering

Ansvariga chefer vid respektive enhet är skyldiga att se till att rutiner följs och tillsammans med vårdpersonal med hälso- och sjukvårdsansvar utreda risker och händelser som lett till, eller hade kunnat leda till, allvarlig vårdskada.

Kommun

Om en avvikelse har inträffat, som omfattar egenvård och eller hälso- och sjukvårdsåtgärd ska den personal som upptäcker händelsen skriva en avvikelse som rapporteras in i verksamheten enligt gällande rutin samt att behörig personal rapporterar till Avvikelsesystemet MedControl PRO.

Skaraborgs Sjukhus och Habilitering barn och ungdom

Avvikelse tas emot på respektive klinik och hanteras enligt gällande rutin för avvikelse-rapportering. Avvikelsen ska följas upp och återkopplas till korttidsboendet samt inom kliniken.

Begrepp

Egenvård

I lagen om egenvård (2022:1250) definieras egenvård som en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal, med legitimation eller särskilt förordnande, har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan (egenvårdsbedömning). Vid bedömning av egenvård alternativt hälso- och sjukvård när det gäller barn, är det vårdnadshavarens förutsättningar att utföra egenvård som ska bedömas.

Vårdnadshavaren kan inte lämna över ansvaret för egenvård utan att den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården har gjort en ny bedömning. Den som gör bedömningen ska informera barnet eller vårdnadshavaren om vad egenvården innebär samt informera andra som ska hjälpa patienten med egenvården.

Hälso- och sjukvårdsåtgärd

Om det krävs att hälso- och sjukvårdsåtgärden utförs av legitimerad personal, eller förutsätter mer omfattande instruktion/utbildning/handledd träning av legitimerad personal, betraktas åtgärden som hälso- och sjukvård. Vissa hälso- och sjukvårdsåtgärder kan delegeras enligt SOSFS 1997:14.

Insatser enligt LSS som ingår i rutinen

9 § 6 Insatserna för särskilt stöd och service, korttidsvistelse utanför det egna hemmet.

9 § 7 Insatserna för särskilt stöd och service, korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov.

Kommunen är enligt skollagen skyldig att erbjuda fritidsverksamhet för skolpliktiga barn upp till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Barn som tillhör LSS kan många gånger ha ett fortsatt behov av tillsyn. LSS ger därför barn över 12 år med funktionsnedsättning rätt till korttidstillsyn före och efter skolans slut samt under lovdagar, studiedagar och längre lov. Oftast sker dessa två insatser på korttidsboendet.

Delegering

Delegering av iordningställande, administrering och överlämnande av läkemedel.

Genomgång av HSLF-FS 2025:6 Socialstyrelsens föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården som träder i kraft 1 januari 2026.

Referenser

[Kunskapsstöd för egenvård – enligt egenvårdslagen](#)

[Länsgemensam riktlinje för egenvård](#)

[Bilaga 1 Riskbedömning och analys, Länsgemensam riktlinje för egenvård](#)

[Bilaga 2 Dokumentation egenvårdsbeslut, Länsgemensam Riktlinje](#)

[Länsgemensam rutin för hälso- och sjukvårdsåtgärd som är bedömd att kunna utföras som egenvård för barn och unga på korttidsvistelse LSS, VVG 2024-06-10](#)

[Länsgemensam riktlinje för Öppenvårdsprocessen i Västra Götaland.pdf](#)